

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๙

ประสบการณ์สิ่งที่หาและทำได้ยาก

จะเริ่มพุทธธรรมะให้ท่านทั้งหลายฟัง ผู้ตั้งใจมาบวช ทั้งบวชใหม่บวชเก่า บวชมีกำหนดกฎเกณฑ์ บวชไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ บวชเพื่อความพ้นทุกข์โดยถ่ายเดียวก็มี ความมุ่งหวังความรู้สึกในทางด้านจิตใจนั้นต่างกันในนักบวชแต่ละราย ๆ ธรรมของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นเครื่องสนองความต้องการ หรือความมุ่งหมายของผู้ปฏิบัติ นั้น มีต้อนรับอยู่ทุกชั้นทุกตอน

พวกเราทั้งหลายได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นลาภอันประเสริฐอันหนึ่ง ในพระบาลีท่านว่า กิจฺฉิ มนุสฺสปฏิลาโภ การได้เกิดเป็นมนุษย์เป็นลาภอันประเสริฐ และเกิดได้ยากด้วย กิจฺฉิ นั่นคือความยาก และเกิดมาแล้วที่จะได้พบพระพุทธศาสนาก็เป็นของยากไม่น้อย

แต่ท่านพูดไปตามลำดับว่า กิจฺฉิ มจฺจาน ชีวิตฺ ความเป็นอยู่แห่งชีวิต นั่นก็เป็นของยาก คอยแต่จะล้มละลายขาดสูญไปจากร่าง แน่ะ กิจฺฉิ สทฺธมฺมสุสฺวานิ เกิดมาแล้วจะได้พบพระสัทธรรมคำสั่งสอนอันแท้จริง คือความถูกต้องแม่นยำแห่งธรรม ก็เป็นของยาก ส่วนมากมักจะคว้าน้ำเหลว ไม่ค่อยเจอของจริง ทั้ง ๆ ที่ว่าศาสนา ๆ เพราะมีอยู่เต็มโลก ไม่ทราบว่าเป็นศาสนาไหนจริงหรือไม่จริง

แต่ก็พอยืนยันกันได้ว่า พุทธศาสนานี้เป็นศาสนาของท่านผู้สิ้นกิเลสแล้ว เป็นศาสนาของท่านผู้รู้ยิ่งเห็นจริงจริง ๆ จึงเป็นศาสนาที่ถูกต้องแม่นยำ เพราะผู้ซึ่งเป็นเจ้าของศาสนา เป็นผู้บริสุทธิ์ เราได้ยินได้ฟังอรรถธรรม ได้นับถือพุทธศาสนา และปฏิบัติตามหลักธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ก็นับว่าเป็นบุญลาภ เพราะอันนี้เป็นสิ่งที่หาฟังได้ยาก ตามหลักธรรมท่านว่าอย่างนั้น ท่านจึงเรียกว่า กิจฺฉิ เป็นของยาก การจะได้ยินได้ฟังธรรมนี้เป็นของยาก

กัจจโณ พุทธทานมุปปาโท การอุบัติขึ้นแห่งพระพุทธเจ้า ก็เป็นของยากอันหนึ่ง ของยาก ๔ ประการนี้ไม่มีอะไรจะยากเท่า ไม่มีอะไรจะเสมอเหมือนความยากของในธรรมชาติ ๔ อย่างนี้ นี่เราก็คงได้ประสบพบเห็น สิ่งที่ยาก ๆ ก็กลายมาเป็นของง่าย และเป็นสมบัติของเราอยู่แล้วเวลานี้ คืออะไร คือความเป็นมนุษย์ เป็นลาภอันประเสริฐของเรา เราได้เป็นมนุษย์แล้ว และเครื่องยืนยันของมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบก็คือ เราได้นับถือพระพุทธศาสนา ด้วยความเชื่อความเลื่อมใสจริง ๆ และเป็นศาสนาที่บริสุทธิ์พุทธโธโดยแท้ และชีวิตของเราที่เป็นมาในวันหนึ่งคืนหนึ่ง ก็เป็นมาด้วยศีลด้วยธรรม นี่ก็เป็นของยาก

คำว่าชีวิตเป็นของหายากนี้ ไม่ใช่ว่าลมหายใจเข้าลมหายใจออกมันยากอย่างเดียว คือชีวิตที่จะกลมกลืนกันไปกับด้วยศีลธรรมด้วยคุณงามความดีนี้ เป็นชีวิตที่ทำได้ยาก ยากที่คนจะมีชีวิตสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างนี้ มีแต่หายใจเข้าหายใจออกเปล่า ๆ ไม่ค่อยเกิดประโยชน์อันใด และนำชีวิตลมหายใจอันนี้ไปทำความเสียหายแก่ตน ก็มีมากมายก่ายกอง เป็นความลืมนึกลืมนัดว่าตนเกิดเป็นมนุษย์ ไม่เห็นความสำคัญแห่งความเป็นมนุษย์ และถือความเป็นมนุษย์นี้เป็นของศักดิ์สิทธิ์พิเศษเสียโดยถ่ายเดียว แล้วทำความชั่วความเสียหายแก่ตนโดยไม่รู้รู้สึกตัวมีมากมาย

ประเพณีของชาวพุทธเราที่นับถือกันอยู่ทุกวันนี้ว่า ทำบุญวันเกิด นั้น ทำบุญคล้ายวันเกิด มีความมุ่งหมายอย่างไรบ้าง แต่หลักโบราณหรือนักปราชญ์ท่านดำเนินมา ท่านทำความรู้สึกในความเป็นมนุษย์ของตนที่ได้เกิดมาอย่างยากแสนยาก แล้วทำบุญให้ท่านเพื่อความระลึกถึงคุณแห่งความเกิดเป็นมนุษย์ของตน นั่นเป็นหลักใหญ่ เราก็จะได้บำเพ็ญกองการกุศลในเวลาที่เราบำเพ็ญหรือทำบุญวันเกิดเช่นนั้น ไม่ได้ผ่านไปเปล่า ๆ นี่ความมุ่งหมายท่านหมายถึงอย่างนั้น

ที่ชาวพุทธเราปฏิบัติกันเรื่อย ๆ มา พอถึงวันเกิดของใครก็ถือเป็นสาระสำคัญ ถือเป็นวันสำคัญ และได้ทำบุญให้ท่านในวันนั้นเป็นที่ภาคภูมิใจ นี่เป็นความเหมาะสมกับผู้ระลึกเห็นคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ของตน และคุณค่าแห่งความดีที่หนุนมาให้เกิดเป็นมนุษย์

เป็นสิ่งที่หาได้ยาก เราได้บำเพ็ญความดีในวันคล้ายวันเกิดเช่นนั้น จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้ไม่ลืม
ความเกิดของตน นี่เป็นเรื่องหนึ่ง

พวกเราทั้งหลายได้มาเป็นมนุษย์ และนอกจากนั้นยังได้มีเวล่ำเวลาได้มาบวชในพระ
พุทธศาสนา การบวชนี้ก็เป็นของยาก ตามหลักพระธรรมมี ท่านว่า ทูลโลภ ปพพชช ก็ลืม
ไปเสียบ้างแล้วละคำบาลี แต่จำคำแปลได้ว่า การบวชนี้เป็นสิ่งที่บวชได้ยาก หาโอกาสได้
ยาก สละหน้าที่การงานทุกสิ่งทุกอย่างที่เคยรักเคยสงวนมาบวชนี้ยาก นั่นเพราะการบวช
เป็นการตัดสิ่งทั้งหลาย ซึ่งเป็นความห่วงใยห่วงเหวนของตน ของหัวใจทุกดวงนั้นแล

การที่สละออกมาได้จึงไม่ใช่เป็นของเล็กน้อย เป็นของหาได้ยาก นั้น เวลาบวชแล้วจะ
ประพฤติพรหมจรรย์ให้ถูกต้องตามหลักธรรมหลักวินัย ที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ เพื่อ
ความเป็นสิริมงคลในตัวเองก็เป็นการยาก เพราะเป็นการฝืนธรรมชาติคือข้าศึกของธรรม
เรียกว่ามารของธรรม คืออะไร ก็คือกิเลส ส่วนมากกิเลสมันครองหัวใจเรา ไม่ว่าหัวใจคน
หัวใจพระกิเลสครองอยู่ทั้งนั้น เว้นจิตของพระอรหันต์และพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่กิเลสไม่
อาจเอื้อม เพราะมันหมดตัวที่จะมาอาจเอื้อม ทุกประเภทของกิเลสไม่มีตกค้างอยู่ในหัวใจ
ของพระอรหันต์และพระพุทธเจ้าเลย จึงไม่มีอะไรมาอาจเอื้อม มากัดกัน มากัดขวาง มา
ทำลาย เหมือนแต่ก่อนที่เคยเป็นมา

ส่วนจิตปุถุชนทั้งหลายนั้น ไม่พ้นที่จะต้องถูกกัดขวางจากมัน เราจะทำคุณงามความดี
ก็เห็นว่าเป็นการลำบากไปเสีย ทำยาก มีความลำบาก ทั้งอดทั้งหิว อดหลับอดนอน ผ่อน
อาหารหรืออดอาหาร ลำบากลำบากในการประกอบความพากเพียร มีแต่เรื่องกิเลสมันหา
เลศที่จะให้เราออกนอกกลุ่มนอกรทาง สุดท้ายก็จูดลากไปจนได้ ไม่พ้นในเงื้อมมือของมัน
ความดีที่ควรจะได้จากการบวชก็ค่อยร่อยหรือไป ๆ จนถึงกับประสบความล้มเหลวไปก็มี
อยู่มากมาย เพราะกิเลสมีอำนาจมาก

เราจะบวชก็ตาม กิเลสมันไม่บวช แต่เรายังดีอันหนึ่งว่าเราบวชแล้ว ถึงกิเลสไม่บวชเรา
ก็บวชแล้ว พร้อมแล้วที่จะต่อสู้กับกิเลส เราต่อสู้กับกิเลสได้บางประเภทแล้วเราถึงมาบวช

ได้ ถ้าเราตัดความห่วงความใย ฝืนความห่วงความใย ความรัก ความหวงแหนสมบัติเงินทองข้าวของที่เกี่ยวข้องทั้งหลายไม่ได้ เราก็มาบวชไม่ได้ นี่เราก็ได้สละมาแล้วก็เชื่อว่าชนะมัน ถึงจะไม่โดยสิ้นเชิง ชนะได้เมื่อใดก็เป็นคุณค่าแห่งความชนะของเราด้วยกันทั้งนั้น นั่นนี้เรียกว่าเราชนะมันได้เราก็จึงได้มาบวช

มาบวชความลำบากลำบากในเรื่องนี้ เป็นเรื่องทีกิเลสจะนำออกอวดอ้างได้ง่าย ความไม่ได้ทำ ไม่ได้ไปไม่ได้มา ได้พูดได้คิด ได้ปฏิบัติตัวตามความสะดวกสบายใจที่เคยเป็นมา นี้กิเลสมันก็จะเอาออกอวดอวดอ้างว่าเป็นความลำบาก แต่ธรรมก็มีเครื่องแก้กัน ความลำบากลำบากในการประกอบความเพียรทุกด้านก็ไม่ใช่ธรรมพาให้ลำบาก เป็นเรื่องของกิเลสพาให้ลำบาก กิเลสก็ดขวาง กิเลสไม่ยอมให้ทำต่างหากนี้ นี่การตอบกิเลส

เพราะกิเลสมือบายวิธีการมากที่จะจุดลากเราออกจากลู่จากทาง เข้าสู่อำนาจของมัน ทั้งเวลาประกอบความเพียร และนอกจากการประกอบความเพียร มันมีอยู่ตลอดเวลาในหัวใจนี้ เราจึงต้องมีอุบายอันแหลมคม ไม่จั่นแก้ไม่ตกแล้วยอมจำนนต่อมัน ความเพียรก็ล้มเหลวไม่เกิดประโยชน์อะไร นี่ละที่ว่าการบวชและการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมหลักวินัยก็ยาก ความเป็นอยู่ทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นความลำบากลำบากไปหมด เพราะกิเลสเสกสรรปั้นเรื่องขึ้นมาให้ว่าเป็นของลำบากลำบาก ไม่ใช่อะไรพาให้ว่า

อยู่ธรรมดาคนเรามีความทุกข์มากมายก่ายกอง เมื่อจิตไม่ติดดินออกจากอำนาจของมันเข้าสู่อรรถสู่ธรรมด้วยการบำเพ็ญความดีต่าง ๆ แล้ว ยากขนาดไหนมันก็ได้คิดว่ายาก เพราะกิเลสทำให้ล้มตัวไปเรื่อย ๆ แต่พอแยกตัวออกมาเพื่อปฏิบัติอรรถธรรมทั้งหลายอันเป็นความดีแล้วมันยากทั้งนั้น เพราะกิเลสก็ดขวาง นี่ละเรื่องความแหลมคมของกิเลสเป็นเช่นนี้

เราจะเห็นได้เวลาประกอบความเพียร จิตใจมีความผ่องใสขึ้นไปโดยลำดับลำดับ ธรรมมีอำนาจมากขึ้นไปเรื่อย ๆ สิ่งทีก็ดขวาง สิ่งทีว่าลำบากลำบากเหล่านี้ จะค่อยอ่อนตัวลงไป ๆ จนถึงกับไม่มีเหลือเลย นั่น เพราะกิเลสไม่มีเหลือ ความเกียจคร้านนั้นแล ความอ่อนแอ

แล ความท้อแท้ นั้นแล คือกิเลส เมื่อธรรมะภายในจิตใจมีมาก สิ่งเหล่านี้จึงล้มเหลวไปหมด ก็ไม่มีอะไรมาเกิดขวาง เพราะฉะนั้นความลำบากจึงเกิดขึ้นจากความกีดขวางของกิเลสทั้งหมด ไม่ใช่เกิดขึ้นจากความกีดขวางของธรรม แต่คนไม่ทราบจึงไปเหมาเอาแต่ว่าการทำความดีนี้ทำยาก ๆ อะไรก็ยากหมดขึ้นชื่อว่าความดี ไม่ได้คิดเห็นเลยว่ากิเลสนั้นเป็นตัวมารของธรรม

ขึ้นชื่อว่าความดีอันใดก็ตาม กิเลสต้องกีดต้องขวางจนได้ ไม่ว่าจะส่วนหยาบส่วนกลาง ส่วนละเอียด ให้ทาน รักษาศีล ภาวนา มันก็ดมันขวางทั้งนั้นขึ้นชื่อว่าความดี แต่เราไม่เห็นนั้นซี นี่ละจึงเรียกว่ามันแหลมคมกว่าเรา ต่อเมื่อสติปัญญาจ่อเข้าไป ๆ เรียกว่า สติธรรม ปัญญาธรรม วิริยธรรม วิริยะ คือความพากความเพียร ชั้นติธรรมความอดความทน ทนต่อการต่อสู้กับกิเลส มันมาหนักขนาดไหนเราก็สู้หนักขนาดนั้น นั่นแหละที่นี้เราถึงจะเห็นกำลังของธรรม ว่ามีอำนาจเหนือกิเลสไปโดยลำดับลำดับ สิ่งที่เคยกีดขวางลวงใจก็ค่อยเบา ลงไป ๆ

ที่นี้ธรรมก็ก้าวออกสะดวงสบาย ลื่นไปเลย เรียกว่าคล่องตัว จะยืน จะเดิน จะนั่ง จะนอนภาวนา คล่องทั้งหมด ไม่ว่าจะสัมผัสสัมพันธ์กับสิ่งใดซึ่งกิเลสเคยถือเป็นผลประโยชน์ของมัน กลับกลายเป็นเรื่องธรรมถือเอาประโยชน์ จากการได้เห็นได้ยินได้ฟังเสียทั้งนั้น

เมื่อธรรมมีกำลัง มีสติธรรม มีวิริยธรรม ขึ้นมาโดยลำดับนี้ สติธรรม ปัญญาธรรม จนถึงกับขั้นรอบตัวภายในจิตใจ เมื่อจิตรอบตัวแล้ว อะไรก็มีแต่ธรรมทำงาน ทำหน้าที่ของตัวเอง กิเลสไม่อาจเอื้อม กิเลสไม่มีอำนาจ นั่นละเราจึงสนุกประกอบความพากเพียร ความขี้เกียจขี้คร้านท้อแท้เหลวไหล จนกระทั่งถึงว่าความที่เคยตำหนิตนว่าอำนาจวาสนาน้อย ล้มไปหมดไม่มีอะไรเหลือ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของกิเลสปั่นขึ้นมาหลอกลวงต่างหาก

การทำงานของธรรมก็คล่องตัว ๆ นี้แหละภาคความเพียรที่ถึงขั้นแก่กล้าสามารถแล้ว จึงเป็นความเพียรที่เด็ดเดี่ยวมากที่สุด ไม่เสียดายอะไรในโลกถ้าลงธรรมได้เกิดแล้ว เพราะไม่มีอะไรเล็ดยิ่งกว่าธรรม เมื่อใจได้สัมผัสสัมพันธ์ธรรม เห็นรสชาติของธรรมเป็น

อย่างไรแล้ว จะปล่อยรสชาติต่าง ๆ มาโดยลำดับลำดับ ถึงธรรมขั้นนี้ปล่อยรสชาติขั้นนี้ ถึงธรรมขั้นนั้นปล่อยรสชาติขั้นนั้น ปล่อยไปโดยลำดับลำดับ จนถึงรสชาติที่ละเอียดสุด ธรรมละเอียดยิ่งกว่านั้น ปล่อยไปได้หมดโดยสิ้นเชิงไม่มีอะไรเหลือ

นั่นท่านจึงว่า รสแห่งธรรมชานะซึ่งรสทั้งปวง นี่เป็นพระวาจาของพระพุทธเจ้าตรัสสั่งสอนโลกมาตลอดทุกวันนี้ รสแห่งธรรมจึงไม่เคยจืดจาง เมื่อนำมาประพุดิปฏิบัติให้กลมกลืนกับจิตใจแล้ว ใจกับธรรมสัมผัสสัมพันธ์กันแล้ว ใจจึงเป็นเรื่องของความประเสริฐไปเสียสิ้น เพราะมีแต่ธรรมทั้งดวงอยู่ในใจ

เราถึงแม้จะไม่ได้ปฏิบัติถึงขนาดนั้นก็ตาม ขึ้นชื่อว่าความดีมากมีน้อยเพียงไร ก็เหมือนกับเรามีเงินในกระเป๋าเรานั้นแล อันไม่มีอะไรเลยไปไหนก็ลำบาก อยู่ที่ไหนก็อยู่ยาก เพราะไม่มีเครื่องสนองความต้องการ ถ้ามีเงินติดกระเป๋าแล้วไปไหนก็สะดวกสบาย เงินมากเงินน้อยยังพออบอุ่นพอได้อาศัย ดีกว่าผู้ที่ไม่มีเงินเป็นไหน ๆ นั้น นี่ละความมีบุญกับความไม่มีบุญต่างกันอย่างไร

คนไม่มีบุญ อยู่ก็จนไปก็จน เป็นก็จนตายก็จน อยู่ก็ทุกข์ไปก็ทุกข์ เป็นก็ทุกข์ตายก็ทุกข์ ภพใด ๆ มีแต่ความทุกข์ เพราะอำนาจแห่งบาปที่เกิดจากการที่ตนทำชั่วนั้นเผาผลาญจึงหาเวลามีความสุขความสบายเหมือนท่านผู้มีบุญ หรือเหมือนเขาผู้ที่มีบุญไม่ได้เลย นี่ต่างกันอย่างไร

ภพชาติแต่ละภพ เราอย่าเข้าใจว่าเหมือนกัน ใจดวงนี้แหละพาดำริคิดอ่านไตร่ตรองให้ทำก่อน คิดขึ้นก่อนแล้วค่อยทำ ส่วนมากจะคิดตั้งแต่ฝ่ายต่ำ จึงมักทำแต่ความไม่ดีเสมอจิตใจของคนและสัตว์ทั่ว ๆ ไปเป็นเช่นนี้ เมื่อทำแล้วผลก็หลั่งไหลเข้ามาสู่ตัวเหตุที่เป็นจุดแห่งการกระทำนั้นแล

เวลาตายไปแล้วไปอยู่ที่ไหน จิตไม่ตาย ธรรมชาติเหล่านั้นก็ติดจิตไป ร่างกายแตกสลาย ธาตุสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ที่เรียกว่าร่างกาย ๆ นี้สลายตัวลงไปจากส่วนผสม แต่จิตกับ

วิบากของจิตดีชั่วไม่ได้สลาย มีอยู่ที่จิต จิตดวงนี้จึงไปเกิดตามสถานที่ให้ไปเกิดตามความ
แน่นอนของใจไม่ได้ ต้องไปเกิดตามความแน่นอนของกรรมเท่านั้น

กรรมมี.กรรมดี กรรมชั่ว ถ้าเราได้ทำความชั่วเอาไว้มาก กรรมชั่วย่อมเป็นเจ้าของของจิต
ใจนั้น พาใจไปเกิดในสถานที่ไม่พึงปรารถนา ความไม่พึงปรารถนาจะอยู่ในสถานที่ใดภพ
ใดก็ตาม ย่อมเป็นความทุกข์ความลำบากทั้งนั้น ใจจึงไม่ปรารถนา เพราะเป็นทุกข์เป็นร้อน
มีมากมีน้อยเพียงไร ก็เผาผลาญจิตนั้นแหละให้ได้รับความลำบากลำบาก ถ้าจิตได้สร้าง
ความดีเอาไว้ เมื่อมีทุกข์มากก็เหมือนกับมียาแก้ เมื่อเกิดโรคก็มียาแก้ มีทุกข์ขึ้นมากก็มีบุญ
เข้าไปแก้ไข พอผ่อนหนักผ่อนเบากันไปได้

คนเราจึงไม่ทุกข์ตลอดเวลา และไม่ได้รับความสุขตลอดเวลา เนื่องจากเราทำทั้งดีทั้งชั่ว
ผลจึงให้ทั้งดีทั้งชั่ว จนกว่าเราจะสร้างความดีมีกำลังมากขึ้น ๆ นั่นจึงมักจะมีแต่ความดี
เกิดมักจะมีแต่ภพดี ๆ เป็นที่พึงหวัง ๆ แม้จะยังไม่พ้นจากทุกข์ก็ตาม ภพชาติที่เราเกิด
เป็นที่พึงหวัง มีความสุขความเจริญ แม้จะมาเป็นมนุษย์ก็ผิดจากมนุษย์ สมบัติเงินทองข้าว
ของก็มี บริษัทบริวารก็มี สิ่งใดที่เกิดเป็นสมบัติของเราสิ่งนั้นเป็นที่พึงหวัง ๆ เพราะเรา
สร้างความพึงหวังเอาไว้ ไม่ได้เกิดขึ้นจากอะไรนะ เกิดขึ้นจากเราเป็นต้นเหตุ เกิดขึ้นจาก
ใจเป็นผู้ดำริ ไม่ใช่เกิดขึ้นจากอะไร

ใจจึงเป็นของสำคัญที่ควรจะได้รับการอบรมให้ถูกทาง หากไม่ได้รับการอบรมแล้ว ใจ
นั้นแหละจะเป็นภัยต่อตัวเอง เพราะความไม่รอบคอบ และเพราะความอยากของตนที่มี
ธรรมชาติอันหนึ่งผลักดันให้ทำ ถ้าทำแล้วธรรมชาติอันนั้นมันไม่เสวย ตัวเรานั้นละเป็นผู้
เสวย จึงต้องระมัดระวังมาก

เราได้เกิดมาพบพระพุทธศาสนาอย่างนี้ จึงเป็นของถูกต้องแม่นยำ วาสนาของเรา
เต็มที่แล้ว มีผู้บอกผู้สอนเรื่องถอดเรื่องถอนเรื่องแก้เรื่องไข เรื่องหลบลีกปลีกตัวจาก
ความชั่วช้าลามกทั้งหลาย เราไม่ได้หลวมตัวเข้าไปหมดทั้งตัว เรายังรู้ ถึงแม้เราจะ
ไม่สามารถจะปฏิบัติตามได้ทุกแง่ทุกมุม สิ่งที่เราปฏิบัติตามโอวาทคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

ได้ยังมีอยู่มาก เพราะเราไม่รู้ ถ้าเราไม่รู้เลยเราจะมีทางใดปฏิบัติตาม นอกจากกาลเวลาใด ภาพใดชาติใด เฉพาะอย่างยิ่งชาติปัจจุบัน ตั้งแต่วันเกิดมาจนกระทั่งถึงวันตาย จะมีแต่การสร้างความสำเร็จอย่างเดียวเพราะไม่รู้ว่าจะบุญบาปเป็นยังไง ก็มีแต่ความอยาก ความอยากมันดึงใจของคนเราให้ไปทำ ดึงร่างกายของเรา วาจาของเรา ให้พูดชั่วทำชั่วคิดชั่ว ทุกสิ่งทุกอย่างมีแต่อำนาจของกิเลสผลักดันให้ไปทางที่ชั่วเสมอ

นี่มีธรรมะสั่งสอนเอาไว้เราจึงได้ทำดี ถึงเราทำมากไม่ได้เราก็ทำความดีได้ขั้นนี้ ก็เป็นความดีของเรา วันนี้ก็ทำ วันหน้าก็ทำ ทำอยู่โดยสม่ำเสมอ ความดีย่อมเกิดสม่ำเสมอ เมื่อมากต่อมากก็เหมือนกับจำนวนเงินเป็นล้าน ๆ มันไปจากหนึ่งจากสองนั้นแหละ ไม่ได้ไปจากล้านที่ไหน ไปจากหนึ่งกับสองนี้แหละ แล้วบวกกันไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงล้าน ของจะมีมากก็ต้องไปจากหนึ่งจากสองนี้เอง

นี่ความดี คุณงามความดีทั้งหลายก็ไปจากของเล็กน้อยแหละ เหมือนฝนตกเราเห็นใหม่ เห็นอยู่ด้วยกันทุกคนปฏิเสธได้ยังไง เม็ดฝนที่ตกลงมามันเท่าลูกมะพร้าวเมื่อไร มันก็เท่าเม็ดฝนอย่างที่เราเห็นนั้นแหละ แล้วทำไมมันทำให้ท้องฟ้ามหาสมุทรท่วมไปหมด ด้วยน้ำฝนที่ตกลงมาที่ละหยดละหยาดเท่านั้นได้ละ ก็เพราะรวมกันแล้วมันมาก ตกไม่หยุดไม่ถอยมันจึงมากนั่นเอง

การสร้างบุญกุศลพระพุทธรูปเจ้านั้นก็กล่าวไว้อย่างนั้นเหมือนกัน สั่งสมทีละเล็กทีละน้อยก็ย่อมเป็นกองใหญ่โตขึ้นมา ท่านเทียบเหมือนกับเม็ดฝนนี้เอง ตกทีละหยดละหยาดเท่านั้น สามารถยังเื่องอ่างกระถาง ตลอดถึงท้องฟ้ามหาสมุทรให้เต็มไปได้ด้วยน้ำ ท่านว่ากองการกุศลก็เหมือนกัน เราสร้างไว้ทุกวันทุกเวลาไม่ประมาทโดยลำดับลำดับ ก็พอกพูนขึ้นไป ๆ ออกงามขึ้นไป เจริญขึ้นไป

เมื่อกองบุญกองกุศลเจริญ ใจเราก็เจริญ ภาพชาติก็หดสั้นเข้ามา สมมุติว่าจะเกิดไปอีกหมื่นชาติอย่างนี้ ก็ย่อเข้ามา ๆ ชาตินั้นย่อเข้ามา เพื่อความสุดสิ้นแห่งความทุกข์ที่เกิดจากชาติความเกิดนั้น

นี่ละบุญกุศลหนุนเราไปโดยลำดับลำดับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ถึงจะเกิดจะมีความทุกข์ อยู่บ้าง เพราะการเกิดเป็นเหตุก็ตาม ความสุขก็มีแทรกอยู่ในนั้น เพราะอำนาจแห่งบุญให้ เราได้ฟังฟังอิงอาศัยตลอดไป จนกระทั่งถึงสิ้นภพชาติ นั้น ๆ แล้ว ความดีก็หนุนไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงหลุดพ้นจากทุกข์โดยประการทั้งปวง

ในปัจจุบันใจสิ้นจากกิเลส ใจก็สิ้นจากทุกข์ทางใจ ธาตุขันธ์เป็นเพียงวิบาก ได้รับความทุกข์อันหนึ่งเท่านั้น แต่ไม่สามารถที่จะซึมซาบถึงใจ พอผ่านพ้นจากธาตุขันธ์นี้ไปแล้ว คือ ธาตุขันธ์นี้แตกสลายลงไป เรียกว่าตายแล้ว ก็หมดปัญหาโดยสิ้นเชิง ไม่ต้องแบกภพแบกชาติที่โหนอีกต่อไปแล้ว นั่นท่านเรียกว่าบรมสุข คือจิตที่เป็นธรรมทั้งดวง เป็นธรรมล้วน ๆ เป็นบรมสุข คำว่าปัญหาแห่งการเกิดกับปัญหาแห่งความทุกข์ที่มาด้วยกันนั้นก็หมดไปโดยสิ้นเชิง ในขณะที่ภพชาติได้ขาดสะบั้นลงไปจากใจ ธาตุขันธ์อันนี้ได้สลัดทิ้งไปแล้ว หมดเท่านั้น นี่จึงเป็นธรรมชาติที่ประเสริฐ

นี่ละพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ท่านสอนธรรม สอนด้วยความถูกต้องแม่นยำ สอนด้วยความละเอียดลออ วิชาของพระพุทธเจ้า วิชาธรรมที่มาสอนโลกนี้ ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดจะ อาจเอื้อมจะสามารถนำมาแข่งพระพุทธเจ้าได้เลย ว่าการสอนธรรมนี้สอนได้ยิ่งกว่าพระพุทธเจ้า หรือเสมอเหมือนพระพุทธเจ้า ไม่มีในสามแดนโลกธาตุนี้ เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้า จึงมีได้เพียงพระองค์เดียวเท่านั้นแต่ละครั้ง ๆ ท่านว่า เอกนามก็ หนึ่งไม่มีสองคืออะไร นั่นมีปัญหามานในบาลี ก็คือพระพุทธเจ้าที่ทรงอุบัติขึ้นแต่ละครั้ง ๆ มีเพียงพระองค์เดียวเท่านั้น เพราะเป็นสิ่งที่เกิดยาก ไม่มีอะไรมาแข่งกันได้เลย

วิชาที่พระพุทธเจ้าจะได้อุบัติขึ้นเป็นศาสดาเอกของโลกแต่ละพระองค์ ๆ นั้น ก็เป็นวิชาที่หลุดพ้น ที่ผุดขึ้นในพระทัยของพระองค์ เป็นเรื่องของพระองค์ทรงชวนชวยเอง ไม่ไปแสวงแสวงหาจากครูจากอาจารย์องค์ใดมาเป็นความรู้ความฉลาด สามารถปราบกิเลสในพระทัยให้สิ้นซากลงไป นอกจากความรู้ที่เป็นสัจญ์ คือที่เป็นเองขึ้นในพระพุทธเจ้าเท่านั้น

ความรู้อันนี้จึงไม่มีใครเป็นคู่แข่งได้ และไม่มีใครจะนำมาสอนโลกแข่งพระพุทธเจ้าได้เลย เพราะเป็นความรู้ที่อุบัติขึ้นโดยเฉพาะในองค์การภาวนาของพระองค์เท่านั้น

นี่ละที่ว่าธรรมแท้เป็นเช่นนี้ สติแท้ ปัญญาแท้ ที่จะสังหารกิเลสเป็นขึ้นภายในจิตใจ โดยเฉพาะ ไม่ได้เป็นขึ้นจากตำรับตำรา ไม่ได้เป็นขึ้นจากความจดความจำได้มากได้น้อยเพียงไร แต่เป็นขึ้นจากจิตตภาวนา กลายเป็นภาวนามยปัญญาขึ้นมา ปัญญาเกิดขึ้นจากการภาวนา

ท่านว่า ภาวนามยปัญญานี้แหละ ธรรมชาติอันนี้แหละ เกิดในพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ แต่เป็นเรื่องที่รวดเร็ว เช่น พระพุทธเจ้าของเราเมื่อจับจุดแห่งทางที่จะหลุดพ้น หรือแห่งทางที่จะถึงความเป็นพระพุทธเจ้าได้แล้วก็รวดเร็ว เพียงราตรีเดียวเท่านั้นคือในวันเพ็ญเดือนหก

ตอนเช้าก็เสวยพระกระยาหารของนางสุชาดา ๔๙ ก้อน พอตกเย็นขึ้นมากก็ทรงตั้งสัตยาธิษฐานในพระทัยของพระองค์ว่า จะนั่งภาวนานี้จนกระทั่งได้ตรัสรู้ ถ้าไม่ได้ตรัสรู้แล้ว ก็มอบพระสรีระทุกส่วนนี้ลงไว้กับที่นั่นเลย จะไม่ยอมลุกเป็นอันขาด

นี่พระองค์ทรงจับจุดอะไรได้ในขณะนั้น พระองค์จึงไม่ตายเปล่า ๆ ก็จับจุด คืออานาปานสติได้ พอจับจุดตามที่พระองค์ทรงหวนระลึกถึงคราวที่ไปแรกนาขวัญกับพระราชบิดา นั้นมาปฏิบัติ คือการกำหนดอานาปานสติ ก็ได้เหตุได้ผล พระจิตก็สงบลงได้โดยลำดับลำดับ จนกลายเป็นสมณะขึ้นอย่างรวดเร็ว

สมณะกับวิปัสสนาของท่านผู้เป็นขิปปาภิญญานั้นย่อมรวดเร็ว พอสมณะปรากฏขึ้นมา วิเวกแห่งวิปัสสนาก็เริ่มฉายแสงออกมาในขณะเดียวกัน เพราะฉะนั้นจึงทรงทราบในปฐมยาม ทรงบรรลุ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ คือทรงระลึกชาติย้อนหลังไปได้ ด้วยพระปัญญาญาณของพระองค์ ซึ่งเกิดจากความสงบเป็นพื้นฐาน แล้วพระปัญญาญาณหยั่งทราบไปในขณะนั้น เรียกว่าปัญญาเกิดในระยะเดียวกัน

นี่ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ได้ทรงอุบัติหรือได้เกิดมาก็ภพที่ชาติ นับย้อนหลังไม่มีประมาณ มากถึงขนาดนั้น ทรงเห็นโทษเห็นภัยอย่างยิ่งในความเกิดของตน เพราะไม่ใช่เกิดแบบเดียวกัน ไม่ใช่เกิดภพเดียวกัน ไม่ใช่ได้รับความสุขความสบายแบบเดียวกัน ภพหนึ่งเป็นสุขอย่างหนึ่งเป็นทุกข์อย่างหนึ่ง ภพหนึ่งสูง ภพหนึ่งต่ำ ภพหนึ่งได้รับความทุกข์ ความทรมาน ภพหนึ่งได้รับความสุขบ้างพอประมาณ บางภพบางชาติเป็นมหันตทุกข์ มหันตโทษก็กัปก็กาลป์ กว่าจะได้พ้นจากทุกข์มานานขนาดไหน ทรงทราบโดยตลอดทั่วถึง ด้วยพระญาณที่ว่า ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ นี้เอง นี่ทรงทราบไปตลอดทั่วถึง

ทำไมจะไม่เห็นโทษเมื่อเห็นเจ้าของได้ตักนรกหมกไหม้ หรือได้เสวยความทุกข์ความทรมานในชาติต่าง ๆ ไปโดยลำดับลำดับ มีแต่เรื่องของเรา มีแต่ภพของเราชาติของเรา มีแต่ตัวของเรานั้นที่ไปเสวยทุกข์ที่เป็นมาด้วย ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ นี้ เห็นชัดเจนอย่างนั้นแล้วทำไมจะไม่สลดสังเวช ใจมนุษย์แท้ ๆ ยิ่งเป็นใจของศาสดาองค์เอกก็ยิ่งจะกระเทือนโลกธาตุไปแหวะ เรื่องความรู้ความเห็นความเป็นของพระองค์ที่เกิดขึ้นในพระทัย ในขณะนั้น นี้เราพูดเพียงย่อ ๆ ถึงเรื่องว่าความรวดเร็วของสมณะและวิปัสสนาขององค์ศาสดา นี้ละที่ว่าภาวนามยปัญญา เริ่มไปแล้วเป็นขึ้นมา ๆ

พอถึงมัชฌิมยามก็ทรงบรรลุ จุตูปปาตญาณ คือทรงทราบเรื่องความตายและความเกิดของสัตว์ทั้งหลายไม่มีประมาณในโลกนี้ เพราะสัตว์โลกทั้งที่เป็นภพหยาบภพละเอียด มีเต็มอยู่ทั้งสามแดนโลกธาตุนี้ คือกามภพก็เต็มไปด้วยวิญญูณและสัตว์ที่อยู่ในห้วงแห่งกามนี้ รูปภพก็มีวิญญูณของสัตว์ที่อยู่ในภพนั้น อรูปภพก็มีแต่วิญญูณของสัตว์เต็มไปอยู่ในภพนั้น ๆ ทรงทราบโดยตลอดทั่วถึง

และวิญญูณดวงใดภพใดจะให้เหมือนกันย่อมไม่ได้ เพราะการกระทำ ความคิด ความเคลื่อนไหวของจิตวิญญูณแต่ละดวง ๆ นั้น มีความแตกต่างกันโดยลำดับลำดับด้วย กิริยาแห่งการทำดีทำชั่ว ผลจึงมีความสุขความทุกข์สลับกันไปเต็มไปหมดในโลกธาตุนี้ ยิ่งทำให้พระองค์สลดสังเวชในเรื่องเกิดเรื่องตายของสัตว์ ไม่มีเวลาว่างเลยที่สัตว์จะไม่เกิด

ที่สัตว์จะไม่ตาย ไม่มีอะไรที่จะหนาแน่น ชุมนุมวุ่นวายยิ่งกว่าการท่องเที่ยวแห่งภพชาติและการเกิดตายของสัตว์ทั้งหลาย

นี่ก็ทำให้พระองค์เกิดความสลดสังเวชมากมายในมัชฌิมยาม ด้วย จตุปปาตญาณ ความหยั่งทราบในความเกิด ความเคลื่อนของใจที่ออกจากร่างนี้เข้าสู่ร่างนั้น ไม่ใช่ออกจากภพนี้แล้วไปสู่ภพเก่า เป็นภพใหม่เรื่อยไป คือสูง ๆ ต่ำ ๆ ลุ่ม ๆ ดอน ๆ หาประมาณไม่ได้ เพราะจิตวิญญาณของสามแดนโลกธาตุนี้มีมากน้อยเพียงไรฟังซิ พระองค์ทรงทราบโดยตลอดทั่วถึงในมัชฌิมยามนั้น นี้เรียกว่าเป็น จตุปปาตญาณ ญาณหยั่งทราบ

พระปัญญาญาณหยั่งทราบความเป็นของสัตว์ทั้งหลายที่หาความสุขล้วน ๆ ไม่ได้ มีแต่ความทุกข์กับสุขเจือปนกันไป และมีแต่ความทุกข์มากสุขน้อย และมีแต่ความทุกข์ล้วน ๆ เต็มไปหมดในสัตว์แต่ละตัว ๆ วิญญาณแต่ละดวง ๆ นี้เพราะอะไรเป็นสาเหตุ พระองค์ก็ทรงทราบ พิจารณาถึงสาเหตุ อะไรพาให้สัตว์ทั้งหลายได้มาเกิดเป็นเช่นนี้ ไม่เห็นมีวิญญาณดวงใดเป็นเอกสิทธิ์เป็นอิสระอยู่โดยลำพังของตนเอง มีแต่หมุนไป ถ้าภาษาของเราที่พูดให้ฟังกันอย่างถนัดชัดเจน ก็มีแต่วิญญาณดวงดินล้มดินตาย กระเสือกกระสน กระวนกระวายหาที่เกาะที่ยึดกันทั้งนั้น แต่ไม่มีที่เกาะที่ยึด เพราะมีแต่ความร้อนรุ่มเนื่องจากตนประมาท เวลาสร้างบุญสร้างกุศลไม่อยากจะสร้าง แต่การสร้างบาปนั้นมีความชอบพอใจไม่มีความอึดพอ จึงได้เสวยแต่ความทุกข์ความทรมานของสัตว์ นี้พระองค์ก็ทรงทราบไปหมด นี้ฟังซิ

เรื่องพระองค์ที่ทรงบำเพ็ญ ไม่ทรงเรียนจากผู้ใดแหละ ในขณะที่นั้นเป็นเรื่องของพระองค์ทรงดำเนินความรู้ความสามารถโดยลำพังพระองค์เอง พอปัจฉิมยามแล้วก็นำเรื่องที่กล่าวมาเหล่านี้แหละ ประมวลเข้ามาถึงเรื่องภพเรื่องชาติของพระองค์ มันเป็นอย่างนี้ เกิดมาจากอะไร มันถึงได้เกิดเอามากมาย เกิดไม่หยุดไม่ถอย จนกระทั่งชาติปัจจุบันมาเป็นตัวของตัวอยู่เวลานี้มันยังไม่หยุดไม่ถอย ถ้าแก้ไม่ได้ก็ต้องเกิดอีกตลอดไปหาที่สิ้นสุดไม่ได้

ตามหลักธรรมท่านก็กล่าวไว้ว่า ไม่มีเงื่อนไขต้นเงื่อนปลาย แต่ภาษาบาลีผมลืมเสีย แปลได้แต่ว่า ภพชาติของจิตวิญญาณแต่ละดวงนั้น ท่านว่าไม่มีเงื่อนไขต้นเงื่อนปลาย เหมือนมดแดงไต่ขอบด้ง ฟิงซิ มดแดงไต่ขอบด้ง ๆ มันเป็นอย่างนี้ ที่สุดของขอบด้งมีอยู่ที่ตรงไหน มันกลมไปหมด อันนี้ก็เหมือนกัน เกิดภพนี้ภพนั้นหมุนไปเวียนมา ของเก่าของใหม่ แม้จะคืนมาเกิดก็ครั้งก็หนก็ไม่ทราบ เช่นเดียวกับมดแดงไต่ขอบด้ง ไต่ไปแล้ววกเวียนมาถึงของเก่าก็ไม่ว่าเป็นของเก่า ไต่ไปไต่มาอยู่เช่นนั้น

ภพชาติของสัตว์ก็เหมือนกัน เกิดแต่ละภพละชาติ ไม่ทราบว่าเกิดภพใดชาติใด เกิดมาซ้ำของเก่าก็ครั้งก็หนก็ไม่ทราบ เพราะเกิดด้วยความหลง เกิดด้วยความมืดบอด ไม่ได้ด้วยความสว่างกระจ่างแจ้งจะไปรู้เรื่องอย่างไร เช่นเดียวกับจุงคนตาบอด จุงไปที่เก่านั้นก็ร้อยก็พันครั้งก็ไม่มีโอกาสจะทราบได้ ว่าเป็นของเก่า นั้นเป็นของใหม่ เพราะไม่เห็น

เราเกิดมาในภพในชาตินี้ก็ครั้งก็หน ตกนรกหมกไหม้ ขึ้นสวรรค์ชั้นพรหม มาก็ครั้งก็หน ก็คือเราแต่ละคน ๆ นี้แหละ แต่ไม่สามารถจะรู้เรื่องของตัวเองได้ เพราะความมืดบอดของเรานั้นแหละทำให้ไม่รู้เรื่อง จึงทำให้ปฏิเสธได้ว่าตายแล้วสูญทั้ง ๆ ที่มันไม่สูญ ปฏิเสธตัวเองว่าสูญ แต่ก็ตัวเองนั้นแหละเป็นผู้ไปเกิดไปพบ ได้เสวยความทุกข์ความทรมานทั้งหลายอยู่ไม่หยุด เพราะความจริงไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสำคัญตนและความปฏิเสธเฉย ๆ

ความจริงขึ้นอยู่กับความจริง เช่น เราเดินทางไปเราสำคัญว่าหนามไม่มี หัวต่อไม่มี แล้วไปโดนหัวต่อเข้าเป็นอย่างไร มันเป็นไปด้วยความสำคัญว่าไม่มีไหม เหยียบหนามเข้าเป็นอย่างไร หนามมีไหม หนามมีอยู่ตามหลักธรรมชาติของตน ความสำคัญเราว่าไม่มี ไปลบหนามไม่ได้ ไปลบหัวต่อไม่ได้ ต้องโดนถ้าไม่ระวัง ถ้าเห็นเสียอย่างเดี๋ยวก็หลีกเลี่ยงได้

นี่ก็เหมือนกันเช่นนั้น ความมีความจริงใครจะลบล้างไม่ได้ นอกจากหลีกเลี่ยงเท่านั้น เช่น นรกรมีจริงพระพุทธเจ้าท่านว่า พระพุทธเจ้าองค์ใดก็ไม่สามารถจะทำลายนรกได้ ทำลายบาปให้สัตว์ทั้งหลายได้ สัตว์ทั้งหลายต้องหลีกเลี่ยง ต้องสอนวิธีละ นี่เป็นวิสัยของพระพุทธเจ้า หากว่าพระองค์มีความเฉลียวฉลาด หากว่าพระองค์จะสามารถไม่ว่าพระพุทธ

เจ้าพระองค์ใด สามารถที่จะลบล้างทำลายนรกได้ ทำลายบาปได้แล้ว ไม่มีพระพุทธรเจ้าองค์ใดที่จะให้สัตว์ได้รับความทุกข์ความลำบาก จะไปทำลายหมดขึ้นชื่อว่าอันใดที่เป็นข้าศึกต่อสัตว์โลกทั้งหลาย เช่น นรกหรือบาปกรรมที่จะแผดเผาสัตว์นรกพวกสัตว์ทั้งหลาย ต้องทำลายให้หมด ให้สัตว์ทั้งหลายได้มีความสุขกายสบายใจ อยู่ด้วยความรื่นเริงบันเทิงตลอดไป เหมือนกันหมดทุกพระองค์ แน่ะ

แต่นี้ไม่สามารถที่จะลบล้างความจริงนั้นได้ และอุบายใดที่จะพอเป็นไปได้ ก็คือสอนให้หลบหลีก ลบล้างไม่ได้ทำลายไม่ได้. ให้หลีก เช่น บาปลบล้างไม่ได้ ให้หลีก. อย่าทำบาปนั้น นรกเป็นยังงั้นนรก ก็สาเหตุคือการทำบาปนี้แหละมันไปทางนรก อย่าทำบาปจะไม่ไปนรก เหมือนอย่างอย่าจกอย่าลักถ้าไม่ยากติดคุกติดตะราง นั้นหมายความก็ว่าอย่างนั้น

นี่เรื่องของพระองค์ทรงพิจารณาตลอดทั่วถึงมาอย่างนี้ จนเกิดความสลดสังเวช ตลอดถึงสัตว์ทั้งหลายที่เกิดที่ตายอยู่ในภพน้อยภพใหญ่ เต็มไปหมดในสามแดนโลกธาตุนี้ ประมวลเข้ามาให้เกิดความสลดสังเวช แล้วย้อนหาตัวเหตุแห่งการเกิดตายมาจากอะไร นี่ก็ทรงพิจารณาปัจจุอาการละที่นี้ นั้น

ในคืนวันนั้นแหละ นี่สมณะ-วิปัสสนาไปด้วยกัน ความสงบไม่ต้องคิดยุ่งกับอะไร จิตไม่วุ่นกับเรื่องโลกเรื่องสงสาร จึงเรียกว่าความสงบ มีแต่ปัญญาเดินด้วยความราบรื่นดีงาม สม่่าเสมอด้วยความเห็นโทษเห็นภัย จิตยังมีความสว่างกระจ่างแจ้ง พระญาณหยั่งทราบไปโดยตลอดทั่วถึง แล้วย้อนเข้ามาถึงอะไรพาให้สัตว์ทั้งหลายเกิด วิญญาณดวงใดก็เป็นอย่างนี้ ๆ ไม่มีวิญญาณดวงใดที่จะว่างจากความไม่เกิด ที่จะเป็นอิสระในตัวเองไม่เห็นมี

ทุกดวงวิญญาณเป็นเหมือนกันนี้หมด ดังที่เห็น ๆ รู้ ๆ อยู่ที่นี่ นั้นเพราะท่านรู้ท่านเห็นจริง ๆ ย้อนไปย้อนมาก็เข้ามาถึง อวิชชาปัจจุยา นี่ละสาเหตุ และมันเป็นมาอย่างไร จึงย้อนเข้ามาสู่พระจิตของพระองค์เองนั่นแล พอย้อนเข้ามาถึงจุด อวิชชาปัจจุยา นี้ก็พังทลาย อวิชชาปัจจุยา สงขารานั่นแลทำให้ก่อภพก่อชาติ ภพน้อยภพใหญ่เกิดขึ้น

ที่นี่ เป็นเพราะตัวนี้เอง ก็ทำลายตัวนี้ได้ด้วยพระปัญญาความสามารถ พอวิชาฟังลงไป
เท่านั้นอะไรก็ดับหมด ภพชาติที่จะเกิดอีกต่อไปข้างหน้าไม่มี ตัดสะพานขาดกันหมด

นี่ละเรียกว่าวิปัสสนาญาณ นี่ละสยัมภู ความรู้ของพระพุทธเจ้าไม่ต้องไปเรียนมาจากผู้
ใด เรียนมาจากผู้ใดก็ไม่สำเร็จเพราะไม่ใช่ทาง ทางที่ถูกต้องตั้งงามแท้ ๆ เหมาะสมกับภูมิ
แห่งศาสดาทุก ๆ พระองค์แล้วก็คือ สยัมภู ต้องทรงค้นเอง พิจารณาเอง รู้เองเห็นเองตั้งที่
เป็นมานี้ แล้วก็ตรัสรู้ธรรม พอตรัสรู้ธรรมแล้วพระจิตของพระองค์เป็นยังไง ญาณ อุทปา
ทิ ปญญา อุทปาติ วิชา อุทปาติ อาโลโก อุทปาติ นั้นฟังซิ

ในพระธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ที่พระองค์ทรงแสดงให้พระปัญจวัคคีย์ฟัง จะเรียกว่า
พระองค์ทำทนายก็ได้ เพราะสิ่งเหล่านี้ออกมาจากความจริง รู้จริงเห็นจริง ประกาศความจริง
ให้พระเบญจวัคคีย์ทั้งหลายฟังว่า ธรรมที่กล่าวนี้แต่ก่อนเราไม่เคยรู้เคยเห็น บัดนี้เราได้รู้
แล้วได้เห็นแล้ว ๆ

เมื่อทรงพิจารณาอานาปานสติ จนเข้าถึงขั้นวิปัสสนาญาณหยั่งทราบโดยตลอดทั่วถึง
แล้ว ก็ได้ตรัสรู้ธรรมในปัจฉิมยามจวนสว่างคืนวันนั้น และตัดปัญหาภพชาติโดยประการทั้ง
ปวงในขณะเดียวกันนั้น ในธรรมจักรท่านก็กล่าวไว้ว่า พวกเทวดาทั้งหลายนั้นทราบก่อน
เพื่อน ทราบก่อนใครเลย เทวดาชั้นภุมมเทวดาทราบว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้กระเทือนโลก
แล้วก็บอกขึ้นไปหาพวกอากาศาเทวดา เทวดานี้ก็บอกขึ้นไปตามชั้นจนกระทั่งถึงจาตุมฯ
เรื่อยขึ้นไปถึงสวรรค์หกชั้น ถึงพรหมโลก

เราสวดในพระธัมมจักกัฯ ว่ายังงี้ เป็นขั้น ๆ ดังที่เคยพูดให้ฟังเสมอ จนกระทั่งถึง
พรหมโลก ๑๖ ชั้น รู้ไปอย่างรวดเร็วทีเดียว คือบอกกันต่อ ๆ ประกาศกันต่อ ๆ ไปเรื่อย
ๆ ว่าพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว ธรรมได้เกิดแล้วในโลก ๆ เรื่อย พระพุทธเจ้าได้เกิดได้อุบัติ
แล้วในโลก ๆ จนกระทั่งถึงพรหมโลก หมดในขณะเดียวกันเท่านั้น

นี่ละเรื่องวิชาอันนี้ ไม่มีในผู้ใด ไม่มีในโลกใด วิชาแกกิลเลสสังหารกิลเลส สังหารภพ
สังหารชาติ นี้มีในพุทธธรรมนี้เท่านั้น เพราะพุทธธรรมนี้คืออะไร ก็ตั้งพระพุทธเจ้าทรง

สอน สุภัททะ พรหมณ์แก่ เวลาจะปรินิพพานในคืนวันนั้น พรหมณ์คนนั้นมาถามถึง ศาสนานั้นศาสนานี้เป็นยังไง ๆ พระองค์บอกว่าอย่าถามเราไปมากมาย เราจะพูดให้ฟังโดย ย่นย่อว่า ศาสนาใดที่มีมรรค ๘ มีอริยสัจ ๔ ศาสนานั้นแลเป็นศาสนาที่ทรงไว้ซึ่งมรรคผล นิพพาน เป็นศาสนาที่ยังสัตว์โลกให้พ้นจากทุกข์ได้โดยสมบูรณ์ ขอให้เธอจงกำหนดจดจำ ตามที่คำเราสอนนี้เถิด คือสอนย่อ ๆ

พอเสร็จจากนั้นก็รับสั่งให้พระอานนท์บวชให้เธอเสีย แล้วก็ให้ได้เป็นปัจฉิมสาวกใน คืนวันนี้ พร้อมกับการปรินิพพานของเรา พุดง่าย ๆ ก็คือว่าพร้อมกับความตายของเรา พระอานนท์ก็ได้อุปสมบทให้ เสร็จแล้วก็ให้ไปเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา ไม่นานในคืนวัน นั้นก็ได้บรรลุธรรม นี่เป็นยังไงธรรมของพระพุทธเจ้า นี่ละธรรมของจริง ไม่มีกาล ไม่มี สถานที่เวล่ำเวลา ไม่มีอะไรเข้ามาทำลายได้

ธรรมของจริงต้องจริง ทุกข์ต้องเป็นของจริงวันยังค่ำ สมุทัยเมื่อมีอยู่ต้องแสดงฤทธิ์ แสดงเดชเต็มอำนาจของมันวันยังค่ำ มรรคก็เหมือนกัน เมื่อมีอำนาจมากน้อยเพียงไรจะ สังหารกิเลสโดยลำดับลำดาไม่มีถอย จนกระทั่งถึงมรรคมีโดยสมบูรณ์เต็มที่แล้ว สังหาร กิเลสโดยสิ้นเชิงไม่มีอะไรเหลือเลยภายในใจ นิโรธแปลว่าความดับทุกข์ ก็ดับมาโดยลำดับ ลำดา จนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายพื้บหมดเลยไม่มีเหลือ นั้น พระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนา ขององค์ศาสดาผู้วิเศษทุก ๆ พระองค์ เป็นศาสนาคุณุโลกคุณุสงสาร เป็นศาสนาของผู้สร้าง บารมีโดยสมบูรณ์เต็มที่ไม่ง้อ

การปฏิบัติธรรมเราก็ไม่ควรจะไปสงสัยนะว่า พระพุทธเจ้าปรินิพพานนานแล้ว นานไป ที่ไหน อริยสัจอยู่ที่ไหนเวลานี้ พระองค์มอบลงที่ตรงไหน มรดกนั้นมอบที่ตรงไหน คำว่า มรรคผลนิพพานจะอยู่ที่ตรงไหน ก็อยู่ที่อริยสัจนะซี ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นี่ละสถานที่ ผลิตมรรคผลนิพพานขึ้นมา ขึ้นมาที่นี้ พระองค์สอนไว้ที่นี้ เราอย่าไปคิดถึงเรื่องของพระ พุทธเจ้าว่าปรินิพพานนานหรือไม่นาน นั้นเป็นกาลเป็นสถานที่เป็นเวล่ำเวลา ซึ่งไม่ใช่สัจ ธรรมอันไม่ใช่เวล่ำเวลา ซึ่งมีอยู่กับเราทุกคนเวลานี้ ให้กำหนดลงไปที่นี่ เอ้า ทำให้ดี ความ

เพียรอย่าท้อถอย ความซึ้งเกียจซึ้งคร้าน ความอ่อนแอ อย่าลืมนว่าเป็นเรื่องของกิเลสทั้งมวล ความขยันหมั่นเพียร ความอุตสาหะพยายาม นักเอาเบาก็สู้ นั้นแหละคือเรื่องของธรรม ให้พยายามประพฤติปฏิบัติ

การอยู่ร่วมกันให้เห็นอกเห็นใจกัน ให้เห็นใจท่านใจเรา ให้อภัยกัน อย่าได้เห็นแก่เรา เป็นคนสูงคนต่ำ ว่าเป็นคนมีฐานะสูงฐานะต่ำ หรือว่ามีความรู้ความฉลาดสามารถอะไรต่าง ๆ นานาชาติชั้นวรรณะอย่าเอาเข้ามาเกี่ยวข้องในวงศาสนา ซึ่งเป็นธรรมที่ให้ความเสมอภาคแก่ทุกดวงใจ แม้แต่สัตว์เดรัจฉานก็ไม่ให้ทำลาย ไม่เหยียบย่ำ ไม่ดูถูกเหยียดหยาม เป็นที่เรียกว่า สพฺเพ สตุตา อันว่าสัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น นี่คือความให้อภัยของศาสดาองค์เอก เราเป็นลูกตถาคตต้องให้อภัยกันได้เสมอไป

การแสดงธรรมก็เห็นว่าสมควรแก่เวลา จึงขอยุติเพียงแค่นี้

พูดท้ายเทศน์

ให้พากันตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติ ประกอบความพากเพียรนะ วัดนี้เป็นวัดปฏิบัติ ไม่ใช่วัดซึ้งเกียจซึ้งคร้านอ่อนแอ เป็นวัดปฏิบัติจริง ๆ ผมรับหมู่เพื่อนไว้เพื่อปฏิบัติจริง ๆ นะ ให้ตั้งหน้าตั้งตาประกอบความพากเพียร อริยาบถทั้งสี่อย่าให้สติห่างจากตัว นั้นละคือความเพียรอย่างน้อยให้รู้สึกตัวอยู่เสมอ ไม่ได้วิพากษ์วิจารณ์กับเรื่องใดก็เป็นเครื่องทรงตัวได้ และสตินี้จะจะเป็นกำลังสำคัญบุกเบิกจิตใจได้ เพิกถอนสิ่งที่เป็นข้าศึกได้โดยลำดับ เพราะเรื่องของสติเป็นสำคัญ ปัญญาตามมาทีหลัง

ทุกสิ่งทุกอย่างฝึกได้ ปัญญาฝึกได้ สติฝึกได้ ความเพียรฝึกได้ พระพุทธเจ้าจึงสอนให้ฝึก เพราะพระองค์ฝึกมาแล้ว ไม่ใช่อยู่ ๆ ก็มาสอนพวกเรา ทรงทำมาแล้วทุกอย่าง จึงพูดเหมือนแบบว่าไม่สะทกสะท้าน เพราะเหมือนกับว่านี่นะ ๆ แเบออกมาอย่างนี้ เต็มอยู่ในพระหัตถ์นี้ ธรรมของจริง คืออยู่ในพระทัยนี้ ถอดออกมาจากความมีความเป็น ความจริงที่รู้แล้วเห็นแล้วอยู่ในนี้ออกมา นี่นะ ๆ ของอัครรรย เห็นไหมนี่นะ พวกท่านไปหาอะไรที่

ไหน ท่านอยากว่าอย่างนั้น พุดง่าย ๆ นะเหมือนอย่างนั้น เป็นการท้าทายว่านี่นะ ๆ อะไรจะวิเศษยิ่งกว่านี้ เห็นไหมนี่ ๆ ตถาคตแต่ก่อนไม่วิเศษ เดียวนี้เป็นยังไง ท่านอยากว่าอย่างนั้น เป็นอย่างนี้ ๆ

การรับบิณฑบาตก็ดังที่เคยปฏิบัติมาทุกปี.ผู้ที่เคยอยู่แล้ว รับนอกวัดเท่านั้นนะ นี่ก็เพื่อความมกน้อยนั่นเอง แต่มันจะกลับตรงกันข้าม ศรัทธาญาติโยมเขาก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง มันคนละอย่าง ก็ยิ่งมามาก บาตรไม่รู้ว่าจะถ่ายก็หน แต่เราให้รู้จักประมาณของเราเอาเอง จะฉันทันมากฉันทันน้อยมันเหมาะกับความเพียรเราขนาดไหน เราก็ให้สังเกต การขบการฉันทันทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อความเพียร ความเพียรเป็นหลักใหญ่มากทีเดียว

ให้ได้ทรงมรรคทรงผล สมณะเราทรงมรรคทรงผลไม่ได้แล้ว แหม พุดอะไรไม่ถูกผม เพราะเป็นผู้พร้อมแท้ ๆ ที่จะทรงมรรคทรงผล เพศนี้เป็นเพศที่สำคัญแท้ ผ้าเหลืองนี้พระพุทธรเจ้าทุก ๆ พระองค์เป็นผู้สิ้นกิเลสครองมาแล้ว พระอรหันต์ทุก ๆ องค์เป็นผู้สิ้นกิเลสแล้วทั้งนั้นครองมาแล้วผ้าเหลืองนี้ ทำไมเราครองมาจึงจะมีแต่ห่อกิเลสเสียอย่างเดียว ไม่มีห่ออรรถห่อธรรมบ้างเลยมีอย่างหรือ เราไม่อายุกิเลสบ้างหรือ ผ้าเหลืองนี้พระพุทธรเจ้าและสาวกทั้งหลายท่านครองด้วยความเป็นผู้บริสุทธิ์ใจ เป็นใจที่บริสุทธิ์ เราครองด้วยความมีกิเลส ไม่มีเวลาที่จะถอดถอนกิเลสได้เลยนี้เป็นยังไง เอามาเตือนสอนเจ้าของบ้างซี เอาให้หนักซีสอนเจ้าของ

กิเลสมันหนักมากมาย เราจะสอนเบา ๆ เตือนเจ้าของเบา ๆ ทำความเพียรเบา ๆ ไม่ทันกับกิเลส ต้องเอาให้หนัก กิเลสมันหนักกรรมไม่หนักไม่ได้ ถ้ากรรมไม่หนักแล้วก็ไม่มีการออก ให้กิเลสเหยียบย่ำตลอดเวลา กิเลสเด็ดธรรมต้องเด็ด ไม่เด็ดไม่ได้ไม่ทันกัน เอา ๆ นี้ ต้องผู้ปฏิบัติฆ่ากิเลสเท่านั้นจะรู้อเอง ผู้อื่นไม่รู้ ผู้ปฏิบัติในวงปฏิบัติเท่านั้นที่จะรู้อเรื่องระหว่างธรรมกับกิเลสฆ่ากันฆ่ายังไง

นี่กิเลสต่อยมารธรรมล้มตายไปยังงั้นหรือ หงายไปอย่างนั้นหรือ กิเลสต่อยมารธรรมก็สวนหมัดซี อย่างนั้นจึงเรียกว่าเด็ด เด็ดเพื่อธรรมเป็นอะไรไป ไม่ได้เสียหาย เด็ดเท่าไรยัง

เด่น ยิ่งดียิ่งเลิศยิ่งประเสริฐ กิเลสนี้เด็ดเท่าไรยิ่งเลวยิ่งเหลว นั้นต่างกันอย่างนี้ ต้องเด็ดต่อเด็ดมันถึงแก้กันได้ กิเลสเด็ดขนาดไหนธรรมไม่เด็ดไม่ได้ ต้องเอาให้เด็ด ถึงคราวเด็ดต้องเด็ด

การเข้าพรรษานั้นเป็นวินัยนิยมมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปเรียกว่าฤดูฝน เรียกว่าเข้าพรรษา วสุลี ก็แปลว่าฝนนั่นเอง เขตในวัดเรานี้เป็นเขตที่กำหนดได้ง่ายที่สุด มีกำแพง นี่ในบริเวณวัดนี้เป็นเขตที่พระอยู่จำพรรษา กำหนดไตรมาส ๓ เดือน ไม่ได้ไปที่ไหนถ้าหากไม่มีความจำเป็น เมื่อมีความจำเป็นสัตตาคหณียกิจไปได้ ๗ วันตามหลักพระวินัย แล้วกลับมา อย่างน้อยต้องมาค้างที่วัด ๑ คืนแล้วไปได้อีก ๗ วัน และกลับมาค้างที่วัดอีก ๑ คืน นี่ด้วยความจำเป็นที่จะต้องไป ด้วยสัตตาคหณียกิจติดต่อกัน ท่านอธิบายไว้ตามพระวินัยละเอียดมากทีเดียว แต่ถ้าไม่มีเหตุจำเป็นก็ห้ามไปค้างคืนที่อื่น พวกท่านจำเอาไว้

ที่นี้เลิกกันละนะ พอสสมควร